

СОЦЫУМ

Круцім жорны, слухаем
легенды ды байкі.
У чым чуд інклюзіўнага музея?

стар. 4

МАКСИМА МАЛАДЫХ

Цяжкі ўрок сальфеджыя.
Адкуль бяруцца музычныя
крытыкі?

стар. 7

ПРАЕКТЫ РАЗВІЦЦЯ

Што распавялі старыя
фотаздымкі?
Удалы праект краязнаўчага
музея

стар. 11

ГІСТАРЫЁГРАФ

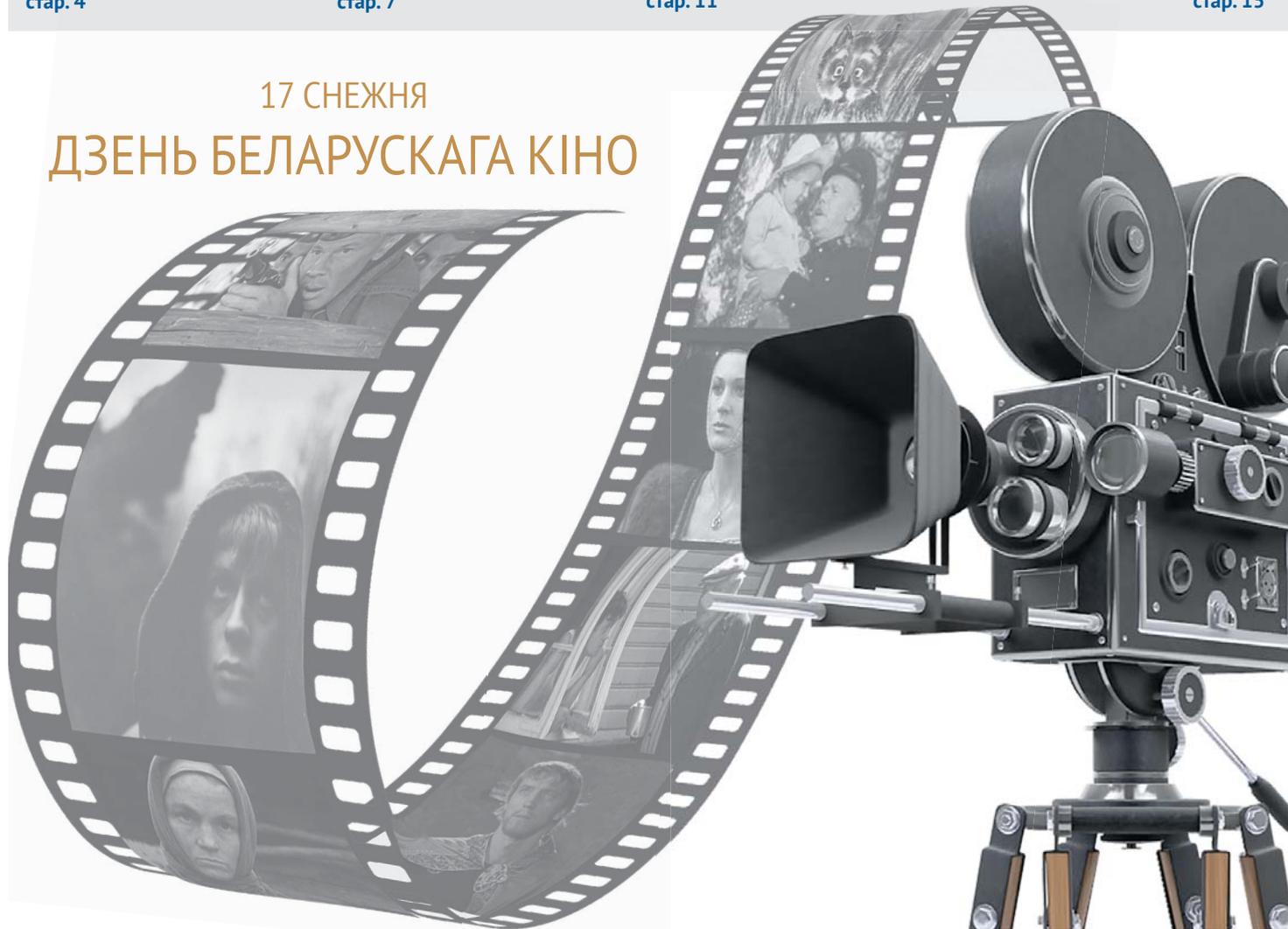
А Сафія збегла з музыкантам-
гастралёрам...

Інтрыгі нявіжскага двара

стар. 15

17 СНЕЖНЯ

ДЗЕНЬ БЕЛАРУСКАГА КІНО

Віктар Тураў падчас здымачнага працэсу

ФАНТАСТЫЧНЫЯ КАДРЫ ЖЫЦЦЯ

Кіно, кіно, кіно... Не спыняецца цікавасць пакаленняў да яго магіі. Беларускаму сінематографу, гісторыя якога налічвае 98 вёснаў, пашчасціла: мы наталілі прагу сапраўдным і шэдэўрамі Віктара Турава, Міхаіла Пташуга, Льва Голуба, Валерыя Рубінчыка, Ігара Дабралюбава. Работы гэтых майстроў у XX стагоддзі ўвайшлі ў прэстыжную скарбніцу найлепшых фільмаў свету. За амаль векавую гісторыю айчыннага сінема кінаманы убачылі тысячы мастацкіх, дакументальных, навукова-папулярных і анімацыйных карцін.

І сёння мы віншваем беларускі кінематограф з яго цудоўным Днём! Няхай удала стартуюць маладыя творцы ў гэты фантастычна прыцягальны "кадр жыцця"! Няхай ім пашчасціць знайсці сябе ў мастацтве, якое з'яўляецца найважнейшым.

Працяг тэмы – на стар. 5

“Мы ганарымся сваёй гісторыяй і сваёй зямлёй. І ні пры якіх абставінах не адмовімся ад гэтай зямлі. Але мы ніколі не дазволім дыктаваць нам, як жыць і што рабіць”.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛУКАШЭНКА

Удзельнікі форуму

Міжкультурны дыялог

Восем краін Садружнасці, сотні прыяўзж асоб — на гэтым тыдні Ташкент прымаў XV Форум творчай і навуковай інтэлігенцыі.

Тэматынае слова ад міністра культуры Рэспублікі Беларусь абвясціла кіраўнік групы — начальнік аддзела міжнароднага супрацоўніцтва і ўзаемадзеяння са СМІ Міністэрства культуры **Вікторыя Ратабальская**.

Для ўдзелу ў мерапрыемствах, якія разгарнуліся ў сталіцы Узбекістана 12—13 снежня, прыехала больш за 200 дэлегатаў з Беларусі, Арменіі, Азербайджана, Казахстана, Кыргызстана, Таджыкістана, Туркменістана, Узбекістана і Расіі. Тама форуму — “Гуманітарнае супрацоўніцтва — вопыт і перспектывы развіцця”.

У склад ачынай дэлегацыі ўвайшлі прадстаўнікі сфер культуры, адукацыі і навукі. Прыві-

тальнае слова ад міністра культуры Рэспублікі Беларусь абвясціла кіраўнік групы — начальнік аддзела міжнароднага супрацоўніцтва і ўзаемадзеяння са СМІ Міністэрства культуры **Вікторыя Ратабальская**.

прывячана гадоўнай тэме 2022 года ў СНД, які абвешчана Годам народнай творчасці і культурнай спадчыны. У рамках панэльнай дыскусіі “Культурная спадчына краін Садружнасці” ад Беларусі выступіла рэктар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў **Наталія Карчэўская**.

Члены нашай дэлегацыі паўдзельнічалі ў дыскусійных пляцоўках “Навукова-адукацыйная супольнасць краін СНД”, “Найноўшыя культуры код СНД: вектары развіцця супрацоўніцтва”, “Літаратура краін Садружнасці — новая механізма інтэграцыі”, “Супрацоўніцтва моладзі краін Садружнасці”.

На сумесным пасяджэнні Савета па гуманітарным супрацоўніцтве і Праўленні Міждзяржаўнага фонду гуманітарнага супрацоўніцтва краін-удзельніц СНД ад Беларусі выступілі дырэктар-гамоў рэдактар **Выдавешкага дыялога “Звязда” Алякс Карлюкевіч** і начальнік аддзела міжнароднага супрацоўніцтва і ўзаемадзеяння са СМІ Міністэрства культуры **Вікторыя Ратабальская**.

Традыцыйнымі падзеямі форуму сталі цырымонія ўзнагароджання лаўрэатаў міждзяржаўных прамій СНД “Зоркі Садружнасці” і “Садружнасць дэбютаў”, а таксама выступленне **Молалезавага сімфанічнага аркестра СНД**.

Найлепшае — нашым дзецям!

Які Новы год без чараўніцтва? І ў Беларусі цудаў хоцьпа на ўсіх: за стварэнне казачкага настрою адказвае не толькі **Дзед Мароз, але і... арганізатары Рэспубліканскай дабрачыннай акцыі “Нашы дзеці”**.

Акцыя, якая стартвала 15 снежня, павіна падарваць святка кожнаму дзіцяці, што апынулася ў няпростай жыццёвай сітуацыі, і да 15 студзеня атуліць пяццю усіх, хто ў гэтым мае патрэбу.

Так і будзе! Па-першае, акцыі “Нашы дзеці” ўжо больш за чвэрць стагоддзя, гэта час яна ператварылася ў сапраўдны марафон добра. Па-другое, мерапрыемства праходзіць

пад патранатам Кіраўніцка дзяржавы. Кожны год Аляксандр Рыгоравіч Лукашэнка сваім прыкладам даказвае: міласэрнасць у характары нашага народа. І штурхав наперадні Раства прадстаўніцкі рэспубліканскіх органаў дзяржаўнага кіравання, мясцовай улады, грамадскіх аб'яднанняў наведваюць інтэрнаты і дзіцячыя дамы сямейнага тыпу, аіжкускія і прыёмныя сем'і, цэнтры рэабілітацыі і развіцця дзіцяці, вынішуючы хлопчыкаў і дзіўчынак, уручаючы падарункі, дапамагаючы ў вырашэнні праблем.

150 арганізацый, прадстаўнікі якіх пабываюць ва ўстановах аховы здароўя, сацыяльнай абароны і адукацыі. Навогадні настрой падарож тысячна хлопчыкаў і дзіўчынак па ўсёй краіне. Толькі на рэспубліканскім мерапрыемстве запрошана 20 тысяч дзіцяці, якія стануць гасцямі малаўзнікаў прадстаўленняў, раінішнікаў і квіэстаў.

Самай яркай падзеяй марафону стане Гадоўная ёлка краіны: навагоднія праграмы пройдучы ў Палаты Рэспублікі. А ў Пала-

Мы — разам

Сёння ў Магілёве гуцаць апошнія акорды фестывалю творчасці інвалідаў “Разам мы зможам больш”.

Як паведамляе Крысціна Башармава, рэдактар Магілёўскага абласнога металычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветніцкай работы, мерапрыемствы распачаліся 13 снежня. Дзеі адбываліся не толькі ў аблас-

ным металцэнтры, але і ў дамах-інтэрнатах Магілёўшчыны для састарэлых і інвалідаў. Дзяржаўным заказчыкам-кардынатарам фестывалю выступіла Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, дзяржаўным заказчыкам — Міністэрства культуры Расійскай Федэрацыі.

Форум ладзіўся дзеля захавання агульнай культурнай трастыры Саюзнай

Пад знакам оперы

3 13 па 18 снежня праходзіць XII Міжні міжнародны Календы оперны форум. Гасцей і удзельніцаў прымае Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр Беларусі — ініцыятар і гадоўны арганізатар гэтай падзеі.

Шэсць вечору падзяляюцца на тры роўныя часткі: два гасіявыя спектаклі, два — нашага тэатра, але з удзелам запрошаных

зорак, два канцэрты маладых галасоў і прызнаных артыстаў з розных краін. Ёсць што паглядзець і паслухаць!

Сёлета да нас завіталі зныяныя калектывы. Маскоўскага “Гелікон-опера” пад кіраўніцтвам Дзімітрыя Бергмана прывезла “Яўгена Анегіна”. Гэты тэатр вядомы наватарскімі перапрачціваннямі класікі, адкрыццямі новых далегіаўцаў, але інершацыя настаноўка — беражлівае

аднаўленне спектакля 1922 года, уваабодка К. Станіслаўскім. Аднак з сучасным аўтарскім стаўленнем да легендарнага твора.

“Астана Опера” з Казахстана акурае сёння падорыць “Шаўкоўную левіцу” Расіі, што ў нас ніколі не ўшля і ўвогуле апошні час-сам ставіцца рэдка. Захаваная пара, аіжкун, ягоня пратэжэ — прэзтэндонт на ролю жаніка — і мноства непаразумеўнаў, што вырашаюцца ішчасліва. Тыповы сюжэт, чароўная музыка і безліч уражанняў. Дарэчы, у Астане гэтая камічная алнаакутка прызначана для камернай сцэны. Як спектакль адпугуеца да нашай вялікай залы? Трэба абавязкова паглядзець!

Не зусім звыклімы атрымаўся і канцэртныя праграмы. Акрамя заўтрашняга фінальнага гала-канцэрта, на якім збяруцца ўсё сусветныя зоркі, гэты праект “Вялікі тэатр: Масква — Мінск. Маладыя галасы”. Цяперашні форум аказуеця таксама творчым сапаборніцтвам,

толькі сяброўскім, дзе ніхто не праітрау, а пераможцамі сталі ўсе, уключаючы публіку: узніка цудоўная магчымасць распазнаць адгачуць у пачаткоўцаў і твораў моладзі будучых оперных прымадоннаў і прэм'ераў. Тых, што будучы удзельнічаць у спектаклях розных краін у акцыі захаваных зорак. Прыблізана так, як гэты абдылося сёлета ў нашых “Турандот” і “Любоўным напоі”.

Дарэчы, бліскучымі ўверцюрамі да форуму можна лічыць дзве падзеі. Гэта паказ “Багемы” ў нашым Вялікім 8 снежня — за пультым выступіў запрошаны гадоўны дыржор башкірскай оперы Арыём Макараў. А таксама прэзентацыя ў Акадэміі музыкі фрагментаў з оперы “Пані Ядвіга” беларускага кампазітара Уладзіміра Солтана — пастаноўка літаральна з першых нот палобілася выканаўцамі і гледачам.

Надзея БУМАНВІЧ
Фота Ташыяна МАТУСЕВІЧ

дзяржавы, стымулявання актыўнага ўдзелу ў гэтым працэсе людзей з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі, стварэння стабільнай сістэмы супрацоўніцтва дзюх краін у кірунку мастацкай творчасці інвалідаў.

Дэлегацыя з'рагінаў Беларусі сустрэлася з аднадумцамі, што прадстаўлялі Маскоўскую, Бранскую, Калужскую, Пскоўскую, Цвярскую, Смаленскую вобласці. Свае таленты прадэманстравалі калектывы мастацкай творчасці, індывідуальныя выканаўцы, майстры дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, майстры мастацтва абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі, старэйшыя за 18 гадоў. Усе ўдзельнікі форуму прайшлі праз нацыянальны, рэспубліканскія, краёвыя, рэгіянальныя фестывалі і сапаборніцты.

У рамках праекта “Разам мы зможам больш” правіл конкурсныя выступленні ўдзельнікаў у 12 намінацыях, а таксама — выставу выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, майстар-класы, выяўныя канцэрты... Адметна і тое, што асобнай тэме быў прысвечаны кожны фестывальны дзень: Дзень сяброўства, Дзень інклюзійнай творчасці, Дзень Беларусі, Дзень Расіі і Дзень Саюзнай дзяржавы.

Памочнік у таёй справе!

Вольга Гаўрош, гадоўны спецыяліст сектара ідэалагічнай работы і па справах моладзі аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Карэліцкага раёнага выканаўчага камітэта:

— З задавальненнем чытаю ў газете “Культура” артыкулы пра гістарычныя і турыстычныя мясціны Беларусі. Найбольш актуальным мне падаюцца матэрыялы, якія тычацца захавання памяці аб падзеях Вялікай Айчыннай вайны. Сярод упадобаных рубрык — “«К» інфармуе”, “Праекты развіцця”, “Славетныя землікі”, “Інтэр'ю з нагоды”.

Было б добра, каб на старонках выдання супрацоўніцкі ўстанова культуры маглі атрымаць юрыдычныя кансультацыі па галіновым, працоўным заканадаўстве. Таксама пажадана часцей бачыць навіны культуры з'рагінаў.

Хто шануе талант народа — падпісваецца на паўгода!

ІЛЬГОТНЫЯ ІНДЫВІДУАЛЬНЫЯ ІНДЭКСЫ НА ПАЎГОДДЗЕ 63872 — газета “Культура” (шэсць месяцаў — 74,03 руб.)

74941 — часопіс “Мастацтва” (шэсць месяцаў — 98,17 руб.)

ІЛЬГОТНЫЯ ВЕДАМАСНЫЯ ІНДЭКСЫ НА ПАЎГОДДЗЕ 638722 — газета “Культура” (шэсць месяцаў — 121,52 руб.)

749412 — часопіс “Мастацтва” (шэсць месяцаў — 192,36 руб.)

Інклюзіўны выставачны праект "Гісторыя без межаў"

У Нацыянальным гістарычным музеі з 2019 года дзейнічае інклюзіўны праект "Уключыся ў музей", гаворку пра які мы пачалі ў пазамузейным нумары. Загадчыца навукова-метадычнага аддзела Алена Бухал працягвае дзяліцца вопытам працы з людзьмі з інваліднасцю.

Вырвацца з пасіўнага стану

Музей для ўсіх. Частка 2

У музеі усталяваны навігацыйныя шыльды са шрыфтам Брайля

— Нашы групы невідущых уключаюць не больш за пяць асоб, каб праца была эфектыўнай. Праграма задумаю модульнай, змяшчае чатыры экскурсіі, два музейныя заняткі, квэст і мерапрыемства. Да прыкладу, маем адаптаваныя заняткі па тэатры на бердзе і, вядома, экскурсіі па пастаяннай экспазіцыі і навестарных праектах. Можна замовіць кожную частку праграмы паасобку, а можна цыклам.

УШТО ВЫЛВАЕЦЦА ХВАЛЯВАННЕ

— Першы візіт у музей — гэта перадумі сустрэча з новымі асобамі ў новай прасторы, вялікае знаёмства. Таму значную колькасць часу шігам працу ў групах займае прывычканне. Вядома, да нас прыходзяць адносна добра сашыляваныя людзі, аднак пры некаторых дыягназах хваляванне можа выліцца ў даволі эмацыянальную раэакцыю або, на-

ІНВАЛІДНАСЦЬ НЕ ГАЛОЎНАЕ

— Важна, каб чалавек з інваліднасцю добра сустрэлі, каб прамаўлялі, як з людзьмі, іншым наведвальнікам, а не з тым, хто выходзіць за рамкі звыклага. Ші стане музей прыемным месцам, вырашае раэакцыю атаканя — не толькі навуковых супрацоўнікаў, але і касіраў, наглядчыкаў экспазіцыі, тэхнічнага персаналу.

І вялікі дзякуй кожнаму нашаму работніку за разуменне. Беручыся за працу ў такіх групах, трэба ўсвядоміць: інваліднасць не першае і не галоўнае ў наведвальніку. У яго ёсць свае інтарэсы, свае рысы характара. Усе розныя, і канчатковы пункт інклюзіўнай культуры — даць чалавеку магчымасць быць такім, які ён ёсць.

ДАПАМАГЧЫ З САЦЫЯЛІЗАЦЫЯЙ

— Нам вельмі важна было працаваць з дарослымі. Дзеці, якія шпёр ходзяць у школы, сацыялізуюцца. Калі ж вырастаюць, іх свет становіцца даволі замкнёным. Таму дарослым трэба дапамагаць не засаджацца ўнутры суполкі. Асабліва прыемна назіраць, як удзельнікі нашага праекта прыходзяць у музей сваіх бацькоў, братоў і сясцёр. Уявіце, што ўсё жыццё вы знаходзіліся ў пасіўным стане: вас некуды вядуць, вам дапамагаюць вырашаць побытавыя справы. І тут вы запрашаеце некага ў музей, знаёміце іх з установай. Вы ведаеце, а яны — не. Гэта абсалютна новы досвед для многіх.

СУТВОРЧАСЦЬ І ЭМПАТЫЯ

— Уключэнне ў камунікацыю адбываецца, калі мы пачынаем разам нешта рабіць. Напрыклад, летась зладзілі фота-выставу "Мы тут" аб музейных прадметах, якія праз крохкасць не могуць дамагчыся ў пастаяннай экспазіцыі. Абралі іх сумесна з людзьмі з інваліднасцю. Перайначна арганізем інклюзіўныя імпрэзы. Так, падчас майскай "Ночы музеяў" прадаўнікі Беларускага таварыства інвалідаў з зроку былі не толькі ўдзельнікамі, але і суарганізатарамі. Прадаўніца арганізацыі правяла майстэрню па этычнай камунікацыі,

Замежны вопыт

Політэхнічны музей у Маскве ў рамках праграмы "Розныя людзі — новы музей" стварыў Раду па даступнасці, каб даць магчымасць людзям з інваліднасцю самім удзельнічаць у працы, якая мусяць зрабіць іх наведванне ўстановай камфортным. "Мы часта паўтараем, што стары актывісцкі слоган «Нічога для нас без нас» надзвычай важны для нашай каманды. І мы менш за ўсё хочам казацца музеям, які лепш, чым людзі з інваліднасцю, ведае, што ім патрэбна, што ім зручна і зразумела", — адзначае намеснік генеральнага дырэктара Вера Шэнгелія. Па яе словах, што б ні абралі ва ўстанове: рыхтавалі адукацыйную праграму ці выставу, праектавалі лэсвіцу ці прыбыральню, — заўсёды прыцягваюць да працы Раду, каб дапамагчы абраць аптымальнае рашэнне не з пункту гледжання менеджара, архітэктара або праекціроўшчыка, а людзей, які будучы карыстацца прадуктам.

а музыкі выступілі з канцэртам. Яркім прыкладам таксама можна лічыць нашу выставу "Гісторыя без межаў", прысвечаную традыцыйным каляндарным святам беларусаў. А іх глядзець толькі ўдзельнічаць. Гульнявыя, магчыма, рэальныя — гэта такі ўсё пра камунікацыю, калі мы разам нешта прамаўляем і разам нешта робім. Акрамя таго, выстава створана з уплывам прынцыпаў універсальнага дызайну і з выкарыстаннем аўдыядэскрыпцыі.

У нашай галерэі — сацыяльнай прасторы — ствараем праекты пра эмпатыю, адначасова адаптуем музейную працу для невідущых і адукуём іншых наведвальнікаў. На першай такой выставе мы размясцілі назвы і аўдыядэскрыпцыі шрыфтам Брайля да выбітных экспанатаў, што знаходзіцца ў зале за сцяной. Прагледзець іх выявы можна было, адсканаваўшы QR-код. "Я хачу бачыць гэтыя прадметы!" — сказала адна ўзрушаная наведвальніца. Але ў тым сэнсе праекта. Ён дапамагае наведвальніку зразумець, як успрымае музейныя гісторыі, але вярта памятаць, што побач разгортваецца такая ж гісторыя, дзе галоўны герой іншы. У гэтым рочышчы створаны наш новы праект, які пакажа, як людзі з парухнінямі зроку бачаць музейныя прадметы.

Занатаваў Данііл ШЭЙКА

Алена Бухал ладзіць экскурсію на выставе "Гісторыя без межаў"

Лёс беларускага кінапракату стаў падобным да сюжэта драмы, дзе галоўнаму герою даводзіцца сабраць волю ў кулак, пераадолець мноства перашкод — і вярнуць прыльнясць... наведвальніку. Каб не быць галаслоўнымі, мы выправіліся ў сталічны кінатэатр "Кастрычнік", што паблізу рэдакцыі.

Кінапракат у чаканні фартуны?

Днём там заўважылі ўсяго некалькіх чалавек, якія чакалі паказу мультфільма. У білетнай касе невялікую колькасць наведвальнікаў пракаментавалі проста: "Яшчэ не вечар..." І сапраўды, перад апошнім сеансам карціна змянілася. Напрыклад, у кінатэатры "Беларусь" на галівудскі навіяк пра супергерояў раскупілі палову квіт-коў. Ду ёсць ж залы застаюцца паўпустымі.

"К" вырашыла разабрацца: ці не пандэмія каранавіруса, а затым і санкцый гэтак паўплывалі на зборы айначных кінатэатраў? І што дапаможа выправіць сітуацыю?

КУПЦЬ ДВА КВІТКІ, КАБ СЕАНС АДБЫЎСЯ

Аб'ём расійскага кінапракату дасягнуў мінімальнага паказчыкаў. Заканамернілі, актуальныя ў сусветнай дзейнасці ў Беларусі. Гэтая залежнасць тлумачыцца проста: атучка і адаптацыя фільма для лакальнага рынку — даўраце задалаванне, і айначны бізнес, заснаваны на паказе кінакарцін, лічыць за лепшае запусьць на экраны прадукт, ужо падрыхтаваны расійскімі дыстрыб'ютарамі. Права на паказы таксама ў асноўным набываюцца ў партнёраў. Таму калі, напрыклад, у Маскве адміністрацыя рэлізавала галівудскія карціны, збудвалі і афісны беларускія кінатэатры. Як да гэтага стаўіцца наш глядач?

А ДЗЕ НАША КІНО?

Здавалася б, сёння ў кінатэатрах пракат замежных фільмаў абмежаваны, і ніякіх пусцяч. Чаму б не запаніць яе айначным фільмам? Вы скажаце, што беларускае можа не сабраць занадакоўся. Халі і засталася шмат забавляльнага кіно, перажана расійскай вытворчасці, знайсці нешта, каб "зацяпіла", складана. Нельга сказаць, што ўсё заблакавана і да нас нічога не даходзіць, бо мена ўладася глядзець нека-

лькі яркіх карцін, але гэта вялікая рэдкасць. Парадавала рашэнне, якое знайшоў сталічны кінатэатр "Піянер": былі наладжаны паказы работ Інгмара Бергмана. Успомніць класіку сусветнага кінематографу — чым не выйсце з цяперашняй сітуацыі?

Акрамя таго, у праект патрапілі годныя фільмы з апошняга Канскага фестывалю. Што мена злівіла — амаль пустыя залы. На вчэршнім сеансе ў выхадні ледзь сабралася чатыры чалавекі. Я нават думаў, што даведзеша купіць два квіткі, каб паказ адбыўся. Гэта дзіўна, бо мы скардзімся на белны рэпертур, але калі "перлінькі" ўсё ж знаходзіцца — залы пустаюць. Магчыма, людзі прыходзілі адзін-два разы ў любымі кінатэатры і разумеюць, што глядзець няма чаго, і зусім забыліся на такую цудоўную традыцыю.

МЕНЮ ПАМЯНЯЛАСЯ НА "ПОСНАЕ"

У цяперашніх абставінах нельга дзейнічаць па стандарце: атрымалі галівудскую навінку з гатовай фірменнай рэкламай — і не турбуемся. Бо глядач прыязна чакае абнаўлення, а тут у адзін момант меню памяняліся на "поснае". Але ж і такія "сваны" можна зрабіць вельмі смачнымі. Шмат чаго залежыць ад работнікаў пракату і ад творчага паходу да сістэмы паказу. Немагчыма спасылацца

на атрымаць сур'езныя ўрокі грамадзянскага выхавання і мастацкага густу. Апытайце гледачоў, якія лічыць сябе не проста аматарамі, а професіяналамі: што ўваходзіць у іх рэйтынг айначнага кіно? Шмат лі пытанні з навінкамі. Але няма лічыць нават галівудскія рэжысёры.

Вядомы факт: Спілберт, перш чым прыступіць да працы над аскараным карцінай "Спіс Шындлера", уважліва азнаёміўся з нашай стужкай "Ідзі і глядзі" і менавіта ў фаржэўскага Віктара Морса вучыўся выкарыстоўваць гук у кіно.

Кінатэатр прыцягвае гледачоў асаблівай атмасферай, якаснымі выявай і гукам, магіяй вялікага экрана і эмоцыямі, якія дае толькі поўная зала, няхай гэта будзе сямейны выхад або рамантычнае спатканне.

ТАКАЯ СІТУАЦЫЯ Падштурхвае пагартаць летніце нацыянальнага кінематографу, якому праз два гады споўніцца 100. Выдатная нагода звярнуцца да айначнага закладу фонду. Мноства малавядомых і неапазнаных дыяметраў тоіцца ў яго тэатрах. Як чалавек, што ведае беларускае кіно, магу запаніць: зрабіць акрыціў у нашых архівах кіна-, фота-, фанатэк рэальна. Калі разабраць залатая калекцыі і падсіць да гэтага творча, то мож-

ца толькі на эканоміку і лічбы. Трэба прыгалаць, што кінатэатр — кіно + тэатр. Мы начыста заблылі на тэатральную сістэму. А між тым кінематограф — гэта яшчэ і ўстаноў культуры, куды прыходзіць не проста пасцік папкорні і пачатковае з дзюўчыннай на апошнім радзе. Разважым пра цяперашні стан беларускага пракату падлізайся першы намеснік генеральнага дырэктара сеткі кінатэатраў "КіноМінска" **Вольга Дзюльця**: — Рэпертурная сетка фарміруецца з даступных прапановаў правадальнікаў. Нашы глядцы любяць кіно ў яго разнастайнасці, і мы заўсёды імкнёмся да наведвальнікам выбар. Традыцыйна ў нас прысутнічаюць фільмы для сямейнай аўдыторыі, камедыі, сваім аматараў знаходзіць трылеры і фільмы жахаў. Асобныя пліцоўкі пастаянна працуюць з незалежнымі фестывальнымі праектамі і з класікай сусветнага кінамастацтва — палобны фармат ужо які раз даказвае сваю якаснасцю.

Сёння кінатэатр прыцягвае гледачоў асаблівай атмасферай, якаснымі выявай і гукам, магіяй вялікага экрана і эмоцыямі, якія дае толькі наведванне кінатэатра — няхай гэта будзе сямейны выхад або рамантычнае спатканне. Завітаў у кінатэатр, паслухаць выступленне крытыка перад сеансам, набыць білеты

на апошні рад — у кожнага наведвальніка свае рытуалы, і наша задача — прапанаваць шырокі выбар паслуг і забяспечыць камфортныя умовы. Таксама сёлета мы сталі больш актыўна працаваць з арганізаваным гледачом, напрыклад, сумесна з Камітэтам па адукацыі Мінгарвыканкама запаніць праект "100 кінатэатраў для школьнікаў".

У 2023-м спадзяёмся паказаць самую гучную і чаканя сусветнага прэм'еры. Першым фільмам у новым годзе стане «Аперэя» «Фартуна»: Мастацтва перамагае», далей плануем выпусціць айначную стужку «Дзівосны Морыс». На люты заўважылі новыя прыгоды вядомых сабраў — «Астэрыкс і Абелікс: Паднясення». Таксама ў планах — паказ расійскай навікі «Халоп 2».

І ДОМА МОЖНА ПРАГЛЕДЗЕЦЬ

Яшчэ адной аб'ектыўнай прычынай адсутнасці гледачоў у кінатэатры з дзюўчыннай развіццё стрымінгавых сэрвісаў — інтэрнэце. Спачатку людзі бодзіліся навічкі грамадзянска месці пра выку паціхаш хваробу, заразжахаюцца ад думкі марна патраціць час і расчаравацца з-за беднасці рэпертуры. Хуткасі і даступнасць узлі верх над магіяй моманту, калі па вялікай частцы праектавана хваля захопленых узышкаў ад нечаканага сужоўнага павароту. Але кінапракат не намеравацца залавацца і імкнецца прыцягваць розную аўдыторыю, паказваючы запісы вядомых драматычных спектакляў, балетаў і опер. Ші да густу гэта аматарам мейнстрыму?

Цяпер у Беларусі можна назіраць пазітыўныя тэндэнцыі, бо паступова ў кінатэатры вяртаюцца і сусветныя прэм'еры, і наведвальнікі. Кіно не перастае выконваць асноўныя функцыі: адукуаць, забавляць, хваляваць і нагнаць прыльнясць. Спрабавалі, калі аб'ём паказаў вернуцца да ранейшых лічбаў, складана. Але зразумела, што наведванне кінатэатра — няхай гэта будзе сямейны выхад або рамантычнае спатканне, паслухаць выступленне крытыка перад сеансам, набыць білеты

Настася ЮРКЕВІЧ

Нацыянальны брэнд на міжнароднай арэне

Як беларуская саломка ў свет выйшла і хто ідзе за ёй следам

На 17-й сесіі Міжрадавага камітэта па ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны UNESCO прынятае рашэнне аб уключэнні элемента «Саломяляцтва Беларусі: мастацтва, рамязно і ўменні» ў Рэспрэзентацыйны спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны чалавецтва. Намінацыя была падрыхтаваная ў 2020–2021 гадах пры фінансавай і арганізацыйнай падтрымцы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. На пасяджэнні міжрадавага камітэта, якое праходзіла 1 снежня ў Марока, выступіла намеснік начальніка Упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Міністэрства культуры Марыя Нецвятава.

На нашэянальным узроўні наданне статусу нематэрыяльнай каштоўнасці беларускім мастацтвам практыкам саломяляцтва адбылося ў лютым 2020 года. Асаблівасць гэтай прапановы палягала ў тым, што элемент, які ўвайшоў у выніку ў Дэяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей, упершыню аб'ядноўваў практыку, распаўсюджванне не ў пэўным асобным рэгіёне краіны, а па ўсёй тэрыторыі Беларусі. Прычына захаванасці і папулярнасці гэтага ўмельства не ў апошняю чару хавасца ў сувязі самага матэрыялу з народнай міфалогіяй, традыцыйным сакральным уяўленнем аб хлебце і ўсім, што звязана з яго вытворчасцю. Мастацкі практык саломяляцтва — гэта комплекс ведаў не толькі аб прыёмах апрацоўкі саломкі, але і аб уяўленнях пра іх духоўную каштоўнасць і сімваліку матэрыялу, саміх вырабаў, а таксама аб звязаных з імі абрадавых практыках.

СУСВЕТНАЯ ТЭНДЭНЦЫЯ

Для Беларусі гэта пята элемент, уключаны ў Рэспрэзентацыйны спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны UNESCO. У 2009 годзе туды быў занесены абрад «Каляндныя цыры» з вёскі Семезава Капыльскага раёна, у 2018 — Будслаўскі фест, які ладзіцца ў Мядзельскім раёне, у 2019 — «Юр'еўскі карагод» з вёскі Пагост Жыткавіцкага раёна, а ў 2020 — беларускія традыцыйныя бортніцтва на прыкладзе Лельчыцкага раёна.

АД ПОСУДУ ДА ІКАНАСТАСАЎ

Гісторыя саломяляцтва такая ж даўняя, як гісторыя земляробства, і першыя вырабы з саломы нашы продкі пачалі ствараць ужо неўзабаве пачатку нашай эпохі ўпершыню выпеклі хлеб. Саломяляцтва вядомае ў многім народзе, тым не менш даследчыкі падкрэсліваюць, што толькі ў Беларусі яго атрымала такое шырокае распаўсюджванне, дасягнула высокага мастацкага узроўню, захавалася да нашых дзён і паслядоўна развіваецца.

МАЙСТЭРСТВА — ГАЛУАУНА КАШТОЎНАСЦІ

На жаль, практыкі саломяляцтва пачалі сыходзіць у нібыт у другой палове XX стагоддзя са знікненнем ручнога жніва. Празежэ заканамерны — але яго цудам улоўлі спыніць. Рэдка вылучацца канкрэтыя асобы, з якой звязана апрацаванне цэлай з'явы традыцыйнай культуры, але ў гэтым выпадку можна сказаць, што саломяляцтва не было ўратавана ад заняпаду дзякуючы намаганням Веры Гаўрылюк, якая паходзіла з Беластоцкай вобласці і ладзіла вырабы з саломы, знаёмая ёй з дзяцінства, на Брэскай фабрыцы сувеніраў у 1970-х гадах.

Народнай майстрыне на той момант было ўжо больш за пэўны дзесяцігоддзе, але ў 1966 годзе яна яшчэ скончыла Маскоўскі заочны ўніверсітэт мастацтваў імя Надзеі Круцкай. Саломяляцтвам пачаў займацца таксама дочка і ўнучка Веры Ільінічы. Паспех, якім карысталіся работы Веры Гаўрылюк на ўсесаюзных выставах, выклікаў новую хвалю зацікаўленасці да саломяляцтва, ім заняліся многія іншыя майстры, і ўмельства зноў пачало пашырацца.

Зручнасць гэтай тэхнікі палягае ў тым, што яна не патрабуе прымянення фізічнай сілы, таму займацца саломяляцтвам могуць усё сапраўды ад дзяцей і саліха. У нашы дні саломяляцтва ў Беларусі набыло надзвычайную папулярнасць і зрабілася сапраўды народным мастацтвам. Саломка ў сённяшніх гарадскіх умовах стварае сувязь з сямейскай традыцыяй вырошчвання хлеба, не дае адарвацца ад каранёў. Многія майстры адмыслова сеюць на сваіх прыватных участках збожжа, каб атрымаць матэрыял для вырабаў, альбо набываюць яго, закупаючы старажытныя гатункі — бо

сучасныя маюць занадта жорсткае сям'ёвае, нязручнае для творчасці. Мастацкімі вырабамі з саломы славіцца наша краіна і далёка за сваімі межамі. У 2003 годзе Беларускі саюз майстроў народнай творчасці прабываў у Мінску першы Міжнародны фестываль саломянага мастацтва, у якім удзельнічалі каля сарака майстроў з усяго свету.

НОВЫЯ ДАЛЯГЛЯДЫ

Важная ўмова для атрымання статусу каштоўнасці — наяўнасць пераемнасці майстэрства. Сёння саломяляцтвам у Беларусі займаюцца каля двух соцень майстроў. Гэтае ўменне ў многім сем'ях перадаецца ад бабуль і дзядоў унукам. Але не толькі шаматлівыя ўмелыя авольі саломяляцтва самастойна, па кнігах. І даследчыкі гэтага мастацтва, і майстры прызнаюць яго папулярнасць, але адначасова, што для абмену досведам і развіцця саломяляцтва неабходна пакапацца аб правядзенні пастаянных конкурсаў — як сярэдніх дзяцей, так і між дарослых.

Адкрытым застаецца пытанне стварэння пастаянай экспазіцыі, дзе можна было б знаёміцца з найлепшымі мастацкімі вырабамі, — музея беларускай саломкі. Важна, каб выбітныя ўзоры саломяляцтва былі годна прадставлены на ралізе, а не сыходзілі за мяжу ў якасці сувеніраў і не асалілі там у прыватных калекцыях.

Як расповеў кансультант аддзела арганізацыі аховы і ўліку гісторыка-культурных каштоўнасцей Міністэрства культуры Геннадз Холар, на 2024 год ужо запланаваны разлічаныя ўключэнне ў Рэспрэзентацыйны спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны UNESCO мастацтва беларускіх вышнінкі. У будучыні разглядаецца магчымасць намінаваць тэмаў традыцыйнае вёска Нельбока Веткаўскага раёна, а таксама культуру бытавання беларускай душы на прыкладзе Мінскай вобласці. Уключэнне новых аўтэнтычных элементаў у спіс сусветнай спадчыны, натуральна, будзе спрыяць росту зацікаўленасці да іх як у нашай краіне, так і за яе межамі.

Антон РУДАК
Фота аўтара і з Банкі вэстак аб гісторыка-культурнай спадчыне Рэспублікі Беларусь
На выявах — вырабы беларускіх майстроў саломяляцтва

Які ўрок самы цяжкі? Калі пытацца навучэнцаў музычнай школы, напэўна, пачуе: «Сальфеджыя...» Але нашы герані гэтаму дысцыпліну любяць — і сёння з задавальненнем спадкаюць музыканства. А наядуна Аліна Шамрыла, Лізавета Цудзіла і Марыя Кісалева сталі пераможцамі конкурсу музычнай крытыкі на XXI Міжнародным фестывалі імя І. Салярцінскага.

На фота злева направа: Лізавета Цудзіла, Аліна Шамрыла, Дзіна Кірнарская, Нэлі Мацаберыдза, Марыя Кісалева

Каб мець права крытыкаваць...

Аліне прыйшлося дагаіць аднакурснікаў, займацца ў некалькі разоў больш за іншых. Але ўпарта праца прынесла плён.

Лізавета выбрала тэму «Працеіерэ А. Бандарэнка. «Прытча аб дзусі чалавечай» (з цыкла «Духовная лаянка» для табоў, арган, струнных і ударных. Вопыт аналізу». Дзяўчына асабіста размаўляла з аймам

заўважна. З'яўляецца азарт: хочацца знайсці адказы на пытанні як мага хутчэй.

Лізавета выбрала тэму «Працеіерэ А. Бандарэнка. «Прытча аб дзусі чалавечай» (з цыкла «Духовная лаянка» для табоў, арган, струнных і ударных. Вопыт аналізу». Дзяўчына асабіста размаўляла з аймам

БОЛЬШ, ЧЫМ МЫ УЯЎЛЯЕМ

Для нашых герані важна вывучаць музычны асяродак Беларусі. Паглыбіўшыся ў тэму, яны зразумелі, што матэрыялу недастаткова. Вялізны пласт культуры заставаўся неадкрытым звычайнаму чалавеку і губляюцца ў вечнасці.

У КАГО «ЗОЛАТА»?

Арганізатары конкурсу да апошняга захоўвалі інтрыгу. Спярша дзяўчатам патрэбнавалі і ведавалі пра пераможца, аднак пра тое, хто якое месца заняў, не казалі. Прэзэнціткі на «золата» пакутавалі ў здагалках, не ведаючы, ці выпадзе іхны выступіць з дакладам. Аднак часу на фестывалі не марнавалі, атрымлівалі задавальненне, камунікуючы з выбітнымі людзьмі музычнага свету: Дзінай Кірнарскай, Нэлі Мацаберыдзай, Ірынай Аношка і іншымі знакамітацямі.

— Нам казалі, што будзе цікавай даведка пра вынікі на самой шчыромой ўзнагароджвання, — успамінае Марыя, — і я сапраўды была ў прадчуванні пераможцы! Дзяўчына шмат часу даследавала ідэі, схаваныя ў сачыненнях беларускіх кампазітараў. Вывучала, якія срокі выкарыстоўвалі ў творчых прызначэннях Еўфрасіны Полацкай, Францішка Скарыны, Сімонаў Полацкаму.

— Мару распашоўныя людзі вочы на беларускую музыку. Важна, каб развівацца самасвядомасць народа. На жаль, мы мала ведаем пра нашых дзеячў мастацтва. А музыка — гэта душа творцы, душа на-

ся, што мяне не задавалі ролі звычайнага слухача, які чуе толькі мелодыю і тэкст. Я хачу большага, таму што музыка — універсальная мова душы.

Аліна стала лаўрэатам I ступені. Пра пераможцаў расказвае з захапленнем:

— Калі абвясцілі, што я заняла першае месца, я спачатку не паверыла, а пасля скакала ад шчасця. Калі ж выхадзіла на сцэну атрымліваць дыплом, цяжкі слёзы радасці.

ДАЛЕЙ — БОЛЬШ!

Таленавіты дзяўчыта не думоўчы спыніцца на дасягнутым. Марыя плануе працягнуць навучанне па спецыяльнасці ў ВНУ, збіраецца стаць выкладчыкам:

— Сёлету ў мяне пачалася практыка, і я зразумела, як важна размаўляць дзеціаму пра музыку на цікавай для іх мове. Але закідаць навуку я зусім не хачу. Думою, змагу напісаць яшчэ шмат артыкулаў, якіх будучы прынёсць людзям карысць.

Разважае пра новыя будучай справы Лізавета:

— Тое, што алівавалі патрабуе намі, зусім не могуць граць, не разабравшыся ў семантыцы, менталітэце эпохі, у якую твораў былі напісаны. У музыцы ўсё зусім не простае, кожная дробязь варта ўвагі.

— Мне захацелася больш даведка пра музыку роднага краю. Я год збірала матэрыялы і артыкулы, знаходзіла ноты, брала інтэрв'ю ў кампазітараў — нашага земляка Віктара Мальяха. Разважала, чаму творчы зваротацца да тэмы Полацка, з якіх ракурсаў яе разглядаць, — распавядае Аліна.

Дзяўчына шмат часу даследавала ідэі, схаваныя ў сачыненнях беларускіх кампазітараў. Вывучала, якія срокі выкарыстоўвалі ў творчых прызначэннях Еўфрасіны Полацкай, Францішка Скарыны, Сімонаў Полацкаму.

— Мару распашоўныя людзі вочы на беларускую музыку. Важна, каб развівацца самасвядомасць народа. На жаль, мы мала ведаем пра нашых дзеячў мастацтва. А музыка — гэта душа творцы, душа на-

Ксенія ЗАРЭЦКАЯ

ПЕРШЫЯ КРОКІ, ПЕРШЫЯ СУМНЕВЫ

Марыя з ранняга дзяцінства марыла вучыцца ў музычнай школе. Банькі праслухала да жадання дачкі і аддала яе на спецыяльнасць «Харавое дыржэраванне».

— Педагог заўважала мой талент і парала паступаць у Наваполацкі дзяржаўны музычны каледж. Цяпер я на трэцім курсе, — распавядае дзяўчына.

НАВУКА — МАЛАДЫМ

Марыя паддалася на конкурс з асветніцкай артыкулам «Музычнае рассялеванне: як арганізаваць у пра-васлаўным саборы».

Дзяўчына прызналася, што пошук матэрыялаў быў цяжкай справай, аднак любоў да прадмета падтур-хоўвала наперад:

— У маёй сям'і ўсе матэматыкі, толькі бабуля — балістка. Яна праводзіла мне першыя ўрокі музыкі. Я займалася танцамі, нават мастацкую школу наведвала. Але з часам музыка вывесніла ўсё, стала патрабаваць больш часу і намаганняў, — смеецца Лізавета.

Дзяўчына паступіла ў Гродзенскі дзяржаўны музычны каледж. Яна не толькі разбіраецца ў музыканстве — таксама грае на фартэпіяна, блок-флейце і гармоні.

— Гэта мая першая сур'ёзная перамога.

Аліна пачала займацца навукай з другога года курса. Ужо тады з артыкулам пра оперу «Аіда» Вердзі малады даследчык зрабіла дыплом II ступені на міжнароднай алімпіядзе «Музыка — душа наша».

— Калі тэма цікавая, яна паглынае з галавой, і час ляжыць

— Калі тэма цікавая, яна паглынае з галавой, і час ляжыць

— Калі тэма цікавая, яна паглынае з галавой, і час ляжыць

Усё жыццё імкнуся даць слову "прафесіяналы" дакладнае азначэнне. Сапраўды, даўно існуе хрэстаматыйнае: "Тэта людзі, якія зрабілі пэўны занятак сваёй прафесіяй і атрымліваюць у выніку грошы". Скажам, тлумачэнне — не вельмі. Думаю, што грошы ў дадзены момант — не надта вызначальны аргумент. Нашы работнікі культуры па сутнасці сваёй альтруісты. Аднак значную колькасць гэтых людзей лічу прафесіяналамі, як у нас казалі, ад камля.

Найлепшыя з найлепшых... Хто яны? Называць прозвішчы не буду. Іх вы бачыце штодзённа на старонках "К". Металісты, клубнікі, бібліятэкары, музейшчыкі і маркетологі пішуць пра здабыткі рэгіянальнай культуры. Калі вы пакулі не ў гэтым спісе, чытайце, аналізуйце, спрачайцеся, прананоўвайце сваё. "К" — газета для прафесіяналаў. Для тых, хто імя стаў і для тых, хто імя стаць абавязкова збіраеца.

"ВУЧЫСЯ СЛУХАЧЫ"

Калісьці ў раённай газеце я адразу трапіў у надейныя рукі. Рабіў рэпартажы з калгасаў і саўгасаў, працаваў на фермах, палятках і мяхаварках разам з дасведчанымі фатографамі Валодзеям Яльком. На людзях ён называў мяне, на людзях — па бацьку і на "ва". Калі ж заставалася сам-насам, педагогічны маналогі старэйшага гаварыша, звернутыя да няйдбайнага вучня, можна было амаль кажаць "запісваю". "Вучыся слухаць сэрцамі!" — вяслом на паўтараў калега. Вучыся і сёння.

Дарчы, калі б усе ўмелі слухаць, жыццё іншым разам не падавалася б такім шэрым.

НАГБОМ

У "ЛіМаўскі" перыяд мяне вылучы абыходзіцца са словам Янка Брыль, Рыгор Барадулін, Ніл Гілевіч. Потым пачалася эпоха "Культуры". Тут спатрэбіліся нестандартныя з веданнем досыць спецыфічнай дысплыіны "Уплыў беларускай традыцыі на станаўленне нацыі". І такія знайшліся імянина — колішня начальнік Упраўлення культуры Гомельскага і Віцебскага аблвыканкамаў Аляксандр Прусаў і Мікалай Пашанскі. Гэтых людзей не проста пазнаваць, іх любіць. За арыгінальныя фестывалі і імястыя канцэрты, за неаб'явавае стаўленне да мастацкай спадчыны. Але найперш за тое, што за сваёй работнікаў культуры яны ставяць сцяг. І з падпіскай на "К" асабіўных праблем тады не было.

Што і казаць, "Культура" — газета для прафесіяналаў. І я пунікна веды нагбом...

Выступаюць клічавыя таленты

Беларусь родная, музычная, народная...

"Каладзевыя чытанні" ў Барысаве

Урашце, адміністратар у сферы культуры — у першую чаргу творца. А такімі становіцца паступова і ўдольнікі.

УСЁ НЕ ТАК, ДЗЯЮЧАТЫ...

Прафесіянал у культуры — арыст, які вучыць і вучыцца, пяршыць здобыткі калег, умяе крытычна і адначасова заробляць грошы, шануе аздзіну ведамасную газету і напоўніну выкарыстоўвае гэтую трыбуны для абгаворвання досведу і выпрацоўкі агульнай стратэгіі развіцця галіны. Але сёння далёка не ўсе выпісваюць "Культуру". І ці толькі ў грошах справа?

Карціны раскажаць вось пра што. Некалкі разоў хацеў працягнуць у адін сельскі дамок культуры, а ён усё быў занячаны. І гэта ў рабочы час і без апаўнічкі насыпана змагаюцца прычыны. У чарговы раз вырашыў наведаць загалікам СДК разам з кіраўніцтвам аддзела культуры. Быў вечар, падуў снег і задымаў, а легкавіч там часам заехаў у вяску. Чую праз сон: нечынна пыхтацца ў кіроўцы, дзе клуб. Прышлоўся прачнуцца, сарыентавацца і падказаць, куды ехаць трыба. Кабелце стала сорамна, што ў ласнай гаспадарыні бытаеца. Другі выпадак вельмі падобны, хоць і абдылося ўсё ў іншым раёне іншай вобласці. Дзень праяздзілі з начальніцай

адліны: каб цікава было і вам, і нам. Увогуле, гэтая просецыня формула тлумачыць лобы творчы поспех. Усё атрымліваецца, калі працэс падабаецца, а ўдзельнічаць у ім — захапляецца. Пра тое збольшага — і вашы сённяшнія лісты.

Самая каштоўная для мяне навіна: Вера Стасенка са Слаўгарадскага гісторыка-краязнаўчага музея пералала праз Утбет, што асабіста ўручылі Крыўцы, таксама прафесійнаму карэспандэру, сёння аснова склаў "Ванка" — апекаваных харэаграфічнага аддзлення. Але ёсць і тыя, хто прыходзіць з іншых навучальных устаноў, не звязаных з мастацтвам.

Пра абылей паведамліла выкладчыка Магілёўскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў Таццяна Сідарэнка.

УСПОМНІМ НАШЫ ПЛКІ

Пра "Каладзевыя чытанні" ў Барысаве, прысвечаныя 210-годдзю ваіны 1812-га, распавядаў у пісьме Алена Брышкая. Добрая нагода згадваць слаўнага пэўніў Браніслава, Віцебскага, Мінскага, Магілёўскага і Палацка пяхотных пакоў у ваіне з Напалеонам.

Дзяпер — уласна пра павезо. У Барыскаўскі цэнтральнай раённай бібліятэцы імя Івана Каладзеева адбылося VIII Міжнароднае навукова-практычнае канферэнцыі "Каладзевыя чытанні". Кнігалюбы і знаўца гісторыі ваіны 1812 года Іван Каладзееў усё жыццё даследаваў дадзенае патаўне. Навукоўцы і бібліятэкары прывітавалі гэтую справу. Ва ўстаноўе сабраны багатае калекцыя манарграфій, матэрыялаў іншых канферэнцый, гістарычных нарысаў, тэматычных і ілюстрацыйных зборнікаў.

Чытаў лісты і радаваўся іх разнастайнасці.

ныя калектывы Клічавскага раёна. Паведамліла пра гэта відучы рэдактар установы Крыціна Башарымава.

НАПІШЫ МНЕ ЛІСТ!

На V Міжнародным форуме "Музей Беларусі" выклік поспехам карыстаўся інтэрактыў "Напішы пісьмо сабору. Напіш волюк пра музей". Прадумалі працу ў Магілёўскім абласным мастацкім музеі імя Паўла Масленікава. Паптыкі апраўдзіліся на самыя розныя адрасы.

І пасля форуму музей не перастае з'яўляцца. Ва ўстаноўе прыходзіць заняткі "Што мы ведаем пра грошы?". На якіх раскажваюць пра рэзкія манеты, тэматычныя класы... А ў "Навагодніх майстэрні" можна зрабіць упрыгожанне для ёлкі.

У ТАНЦЫ — ТАКА ГОДОЎ

Ёсць у Магілёўскім дзяржаўным каледжы мастацтваў харэаграфічны ансамбль "Вянок". Калектыву споўнілася 60 гадоў! За гэты час ён пабыў на міжрайонных мерапрыемствах. А старыў "Вянок" у Палацы культуры завода шпунчанага валакна і стаў першым кіраўніком ансамбля Маміком Кіракоўз ў Баку. Потым на чале калектыву стаў Валерый Карыткін, які праз час пераўтварыў у ансамбль "Лясніцу Крыўцы", таксама прафесійнаму карэспандэру, сёння аснова склаў "Ванка" — апекаваных харэаграфічнага аддзлення.

Пра абылей паведамліла выкладчыка Магілёўскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў Таццяна Сідарэнка.

ЧАРНІЛА З АРЭХАЎ

Апошнім часам па актыўнасці ліставання ўдзельнікі ўсходніх рэгіён. 8 снежня ў Магілёўскім абласным металчыніцы цэнтры народнай творчасці і культуры асветніцкай работы прэзентацыю ў рамках фестывалю народнай творчасці "Беларусь родная, музычная, народная" прадставіў Клічавы раён. Дзяс пачыналася на вуліцы. Можна было і юшкі пакаштаваць, і паслухаць выступленні народных гуртоў "Крыніца" раённага Дома культуры і "Праніцца" Слабодскага СДК. Пастараўся Клічавы краязнаўчы музей. Сярод аспігантаў — друкарская машынка, рукапісныя газетныя нарызаны, абласная часопіс, што выйшла з вясны 1943 года. І аповед аэкурываў даў бы шыкава. Да прастаўся, яны раскажвалі, што партызаны рабілі чарніла з лясных арэху. А для колеравага аздаблення гэта выкарыстоўваўся сок брунці і журавіны. Майстры Дома рамстваў прывезлі роспісы, вырбы з дрэва, гінылы, саломы, лавы. На сцене абласнога металчыніцы цэнтры вступілі найлепшыя самадзель-

Яўген РАГІН

Фотамаршрутамі старога горада

Чорна-белая гісторыя Бярозы

Сёння старажытна Бяроза адзначае 545-годдзе. Мясцовы гісторыка-краязнаўчы музей ладзіць культурна-асветніцкі праект "Бяроза. Фотамаршрутамі старога горада". Ён знаёміць жыхароў, гасцей райцэнтра з калекцыяй старадаўніх фатаграфій, паштовак, карцін з відамі Бярозы-Картузкія — такую назву мястэчка насліла да 1940 года. Адначасова на тры пляцоўках працуюць фотавыставы ў музейным філіяле "Галерэя мастацтваў", у выставачнай зале гарадскога Палаца культуры і ў вонкавым музейнага будынку па вуліцы Уладзіміра Леніна, 67.

БЯРОЗА КЛЯШТАРНАЯ...

На выставе з запіскаў музея ў Галерэі мастацтваў "Партрэт часу" выклікае інтарэс зымак старой карты мястэчка Бяроза-Картузкія, складзенай у 30-я гады польскім навукоўцам Вандэй Равінскай. На карце — вуліцы, завулкі з іх гістарычнымі назвамі, межамі з моманту заснавання ў 1477 годзе населенага пункта Бяроза ў Залодні Палесці як спалчыннага мястэчка востра Вішартаў-Гамшыў. Першымі ўладальнікамі пасялення былі Ян Гамшыў і яго жонка Барбара. Неўзабаве Бяроза будзе прададзена за 24 тысячы польскіх злотых "на вякі Льва Сапегу", кандылеру Вялікага Княства Літоўскага. Пасля яе ўласнікам становіцца сыны слаўнага кандылера — старэйшы Ян і малодшы Казімер. З імям апошняга звязана кляштарная гісторыя Бярозы.

ФОТААТЭЛЬ ШАЛОМА ЭШМАНА

Бярозе пашанцавала: амаль сорок гадоў у мястэчку жыў і працаваў ё фоталатэісец Шалом Эшман, ураджэнец Пінска. Па вуліцы Засойнай, 20 (сёння вуліца Уладзіміра Леніна) у звычайнай драўлянай хаце, крытай гонтай, размяшчалася атэль з шыпальнай "Фотографическое заведение Ш. Эшмана" з невялікім этна-

Пад шклом вітрын — роспіс арыгінальных работ і копіі, на якіх засталося партрты гараджан і высокаўзр, карціны гарадскога жыцця, булудлі. Шмат цікавага раскажваюць фотазакімпі колішніх казарм царскай арміі (станы да гэтай вайны), дзе з 1894 па 1915 год размяшчалася 151-ы Пяцігорскі пяхотны полк, а пачас Першай сусветнай вайны — нямецкай ваенны шпіталь, у 20—30

петаўскі палац, манастырскі двор, уваходная брама — уражвае наведвальнікаў выставы на літаграфіі Напалеона Орды, карцінах бярозаўскіх мастакоў Анатолія Маразко, Мікалая Кула, Анатолія Жалудка, Таццяны Зданеніч, Мікалая Чапэя.

...І ГАНДЛЁВА

Гандаль ператвараў Бярозу з маленькага беднага населенага пункта ў развіты горад. Аб гэтым сведчаць фотаздымкі плошчы Рынак, гандлёвыя рады, коннага рынку. На мяжы XV—XVI стагоддзю мястэчка мела гандлёвую прэферэнцыю, якая лавалася яго чыноўніку Мікалаю Гамшыю праходзіць у мястэчку штодзённы кірмаш з пяцінашч на суботу.

Шыкавы факт: манастыр картузінцаў асобную ўвагу надаваў дакладнасці шалю на бярозаўскіх кірмашах. У 1927 годзе з атрымчаным поўнага адмакравання Бяроза становіцца адным з гандлёвых цэнтраў Заходняга Палесся. Развівалася і прамысловасць: працавалі два паравыя млыны, маслабійня, крэпільны і бетонныя заводы, лесапілка, выраблялі шкёпінар.

галы кватэравалі афіцеры польскай арміі, функцыянавала школа спецыялістаў рачнога флоту, а на працягу 1934—1939 гадоў урад буржуазнай Польшчы ператварыў Чырвоныя казармы ў канцэнтрацыйны лагер, дзе ўтрымліваліся палітычныя вязні.

ГЕРОІ ЗДЫМКАЎ ЮЗАФА ШЫМАНЧЫКА

Калі хочаце даведацца аб Бярозе слянянскай, ад жыцця людзей перадавааага часу, выдануйце маршрутны фатографі Юзафа Шыманчыка, ураджэнка палескага Косава. Паштоўкі — вынік яго падарожжаў на ровары ў дзясцікі бярозаўскіх вёскі над Чорным, Белым і Спорыўскім азёрамі. Яны захоўваюць тое, што ўжо знікла: вёскі жыхар вёскі Спорува вылітае бун для лоўлі рыбы, другі спораец пляне латкі, каб праісці ў іх амаль сорок кіламетраў пешшу да Бярозы і трапіць на кірмаш.

Унікальныя фатаграфіі слянянскага побыту 1934—1937 гадоў былі зроблены з негатываў, схаваных у чамадане, які Юзаф Шыманчык закапаў у садзе пад грушай у родным Косаве ў 1941 годзе. Пасляваенная гісторыя фатографіа-краязнаўчы мае ішчаслівы працяг. Праз ішчаслівае гадоў ён прыхаў у Бярозу і ашпудкаў некаторых герояў сваіх старых фатаграфій.

ПОЙДЗЕМ ПА КУТНІЦКАЙ, ПОЙДЗЕМ ПА ВУЛЯНСКАЙ...

Старыя фотаздымкі расшыфроўваюць цікавую тапаніміку горада. У сучаснай Бярозе з карты Вандэй Равінскай засталася толькі адна Вулянская вуліца (раней была завулкам) з першапачатковай назвай. Яна з канца XIX стагоддзя выйшла з ад плошчы Рынак на дарогу да вёскі Вуляны. На жаль, на тэрыторыі гістарычнага цэнтра горада першапачатковых назваў не знайшлі.

Хто спыняецца каля іх — адкрывае для сябе Бярозу савецкай перыяду, згадвае падзеі, якімі жыў горад у 70—80-я гады мінулага стагоддзя, імяны вядомых землякоў, знакамітых гасцей. Былі фотакарэспандэнт раённай газеты Іван Аскірка затрымаў у капрі сустрэчу жыхароў райцэнтра з лётчыкам-касманаўтам Пятром Клімуком у 1979 годзе, святковыя трыбуны з кіраўніцтвам раёна і пачасныя мігасіям 9 Мая, у Дзень Перамогі, ускладненне вінкоў да помніка салдаату-пераможцу ў гарадскім скверы, наведанне гісторыка-рэвалюцыйнага му-

МУЗЕЙНЫЯ ФОТАВОКНЫ

Хто спыняецца каля іх — адкрывае для сябе Бярозу савецкай перыяду, згадвае падзеі, якімі жыў горад у 70—80-я гады мінулага стагоддзя, імяны вядомых землякоў, знакамітых гасцей. Былі фотакарэспандэнт раённай газеты Іван Аскірка затрымаў у капрі сустрэчу жыхароў райцэнтра з лётчыкам-касманаўтам Пятром Клімуком у 1979 годзе, святковыя трыбуны з кіраўніцтвам раёна і пачасныя мігасіям 9 Мая, у Дзень Перамогі, ускладненне вінкоў да помніка салдаату-пераможцу ў гарадскім скверы, наведанне гісторыка-рэвалюцыйнага му-

Але ДАДАГ, суспрацоўнік Бярозаўскага гісторыка-краязнаўчага музея

Будынак пошты

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7.
Тэл.: 8 017 3654237, 8 017 3576627
Пошта: kupalabilet@mail.ru

- Шоу Modern Culture View (0+). Галоўная сцена. 17 снежня а 18.00.
- Трагікамедыя "Апошні атракцыён" (16+). Прэміера. 27 снежня а 19.00.

УНП 100377901

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 8 017 3970163
(экскурсійнае бюро)

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- Аматырскі музычны салон "Калядныя настрой. У рытме вальса" ад "Свету класічнай музыкі". 17 снежня а 15.00.
- Інтэрактыўная праграма "Таямніцы Новага года" (для дзяцей 7–8 гадоў). 18 снежня а 14.00.
- Выстава Аляксандра Карпана, прысвечаная 70-годдзю з дня нараджэння майстра. Да 15 студзеня 2023 года.
- Выстава "А. Я. Архіпаў і майстры Саюза рускіх мастакоў", прымеркаваная да 160-годдзя з дня нараджэння выдатнага жывапісца А. Я. Архіпава і 120-годдзя з даты заснавання Саюза рускіх мастакоў. Да 22 студзеня 2023 года.
- Выстава жывапісу Мікалая Бандарчука "Дыялог з часам", прымеркаваная да 70-годдзя з дня нараджэння аўтара. Да 19 снежня. Пераходная галерэя прыбытоў да галоўнага корпусу.
- Выставачны праект "Жаночы род". Да 8 студзеня 2023 года.
- Персанальная выстава Валянціны Шоба "Калядныя карункі". Пераходная галерэя. Адкрыццё 22 снежня а 17.00.
- Заняткі курса "Філасофія з дзецьмі ў Мастацкім" (наведвальнікі ад 7 да 10 гадоў). Да 9 сакавіка 2023 года.
- Экскурсіі: "Якога колеру зіма?" (6+), "Казкі Усходу" (10+), "Міфы Старажытнай Грэцыі і Рыма" (10+), "Піць моў каханья" (10+). Праводзіцца заўсёды.

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47.
Тэл.: 8 017 4247814
Час працы: аўторак – нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выставачны праект "Сусветны поп-арт: ад Уорхала да Бэнксі" (12+). Да 22 студзеня.
- г. Мінск, вул. Някрасава, 3. Тэл.: 8 017 3990978
- Выставачны праект "Чакайце нас, зоркі!". Да 29 студзеня.

УНП 192545414

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1.
Тэл.: 8 017 2431041 (каса), 8 017 3615493

- Опера ў 1 дзеі "Шаўкоўная левіца" (12+). 17 снежня а 18.00.
- Канцэрт "Беларускія прэміеры" (12+). 17 снежня а 18.30.
- Гала-канцэрт зорак сусветнай оперы (12+). 18 снежня а 18.00.
- Канцэрт "Навагодні агенчык" (12+). 20 снежня а 19.30.
- Канцэрт ContraBass-LIVE "Напярэдадні Калядаў" (12+). 21 снежня а 19.30.
- Опера ў 2 дзёях "Гісторыя Кая і Герды (Снежная каралева)" (6+). 24 снежня а 18.00.

УНП 191081322

МУЗЕЙ В. К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ У МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: 8 0222 650203, 8 0222 658800

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- Выстава "Працяг сямейных традыцый. Марыя Васільеўна Лягіна-Паленава" з фонду Дзяржаўнага мемарыяльнага гісторыка-мастацкага і прыроднага музея-запаведніка В. Д. Паленава. Да 22 студзеня 2023 года.
- Выстава "В. К. Бялінцікі-Бірулі і мастакі з яго кола", прысвечаная 150-годдзю жывапісца. Да 26 лютага 2023 года.
- Art-lectorium "Зразумелае мастацтва". Праводзіцца заўсёды. Падрабязней на сайце artmuseum.by альбо па тэлефонах 8 0222 650203, 8 0222 658800.

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660, +375 29 5518051, +375 29 1903149

Палацавы ансамбль

- Фестываль камернай музыкі "Каляды ў Нясвіжы".
- Тэатральная зала:
- 24 снежня а 14.00 – праграма Barocco and Jazz.
- 18.00 – анімацыйна-музычная прывітанне ў экспазіцыі.
- 19.00 – канцэрт "Калядная ноч у замку", 25 снежня а 14.00 – "Вялікі калядны канцэрт".
- Выстава работ удзельнікаў міжнароднага конкурсу па вырабе навагодніх цацкі ў тэхніцы ірландскай карункі "Звяжам свет прыгажосцю".
- Белая бальная зала.
- Да 22 студзеня 2023 года.
- Міжнародны выставачны праект "Castrum doloris. Пахавальныя цырымоніі нясвіжскага двара".
- У складзе пастаяннай экспазіцыі.
- Часовая экспазіцыя "GLORIA ARME: ваенна-гістарычная рэканструкцыя даспехаў і зброі". Вялікая выставачная зала.
- Да 10 студзеня 2023 года.
- Выставачны праект, прысвечаны Году гістарычнай памяці, "Перавароныя ў попел. Генцыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны". Да 15 студзеня 2023 г.
- У экспазіцыянай зале першага пусковага комплексу.
- Выстава елачных цацак "У Новы год прыходзіць казка...".
- Малая выставачная зала.
- Да 22 студзеня 2023 г.

- Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках г. Нясвіжа.

Адзел экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці (г. Нясвіж, вул. Гейска, 1)

- Персанальная выстава мастачкі Юліі Мардванюк "Яркія шпрыхі тэстэлю".
- Да 15 лютага 2023 года.

Ратуша (г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3)

Пастаянныя экспазіцыі

- "Гарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX стст."
- "Нясвіж у міжваенны час. Людзі падае!"
- Калекцыя гадзіннікаў XIX–XX стст. "Культура часу". З фонду музея-запаведніка.

Мерапрыемствы

- Лічэны спектакль "Навагодні прыгоды Даныкі" (група да 20 чалавек). 3 12 снежня.
- Квэсты: "Безаблічны артфакт", "Карта сямі каралеўстваў", "Музейны датэктыв", "Музейнае расследаванне".
- Культурныя мерапрыемствы: "Прыём у мяліні", "Дзень нараджэння ў Ратушы" (група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў).
- Сюжэтна-ролевая развівальная праграма "Школа шпіёнаў". Да 25 чалавек.
- Гульня-знаёмства "Музейка аб музеі" (група да 25 чалавек ад 4 да 7 гадоў).
- Гульнёвая праграма "Выкрунцасы" (група да 25 чалавек).

Падрабязнасці па тэлефонах 8 01770 20602, 8 01770 20660 або на сайце niasvizh.by.

УНП 600207920

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г. п. Мір, Карэліцкі раён, Прудзенская воласць.
Тэл.: 8 01596 36290, 8 01596 36270

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Квэст "Белы слон". Разлічаны на адначасовы ўдзел ад 15 да 50 чалавек, размеркаваныя па камандах з 1–5 гульцоў.
- 24 снежня а 15.30.
- Выстава "Мірная зброя". Калекцыя халоднай зброі, вайсковага рыштунку і ўзнагарод з фонду музея.
- Да 8 студзеня 2023 года.
- Дзіцячы калядны бал (6+). 7 студзеня 2023 года а 12.00 і 15.00.
- Для дам і кавалераў ад 6 да 12 гадоў.
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.

- Экскурсіі з элементамі тэатрызацыі для дзяцей і дарослых.
- Экскурсія для дзвюх "Інтрыгі Купідона".
- Сямейная квэст-экскурсія "Легенды і паданні Мірскага замка".
- Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: "Святочная стравя для князя па старадаўнім рэцэпце", "Асаблівае жаночае касцюма XVIII ст.", "Арганізацыя воіска і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст.", "Печы з каробкавай кафлі XVI–XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў".

УНП 590201541

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНКОВИЧА. КУЛЬТУРЫ І МАСТАЦТВА 1-Й ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 8 017 3637796, 8 017 3588878

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выстава мастака-ілюстратара Паўла Татарнікава "Дакрануцца да мінулага". Да 10 студзеня 2023 года.
- Экскурсія "Шлях мастака Валенція Ваньковіча". Папярэдні запис.
- **Праводзіцца заўсёды.**
- Экскурсія "Сядзібны партрэт". Папярэдні запис. **Праводзіцца заўсёды.**
- Спектакль тэатра ценяў "Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях. Белая сарока". Папярэдні запис. **Праводзіцца заўсёды.**

УНП 100377771

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА У В. РУБІЖЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 8 017 5074468

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Калядны канцэрт-інструментальнага ансамбля ANIMA. 17 снежня.
- Праграма "Каляды ў музеі". **Праводзіцца заўсёды.** Зборная праграма 25 снежня. Працягласць – 2–2,5 гадзіны. Папярэдні запис абавязковы.

УНП 100377771

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792, 8 017 3271166

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выстава "Вызваленне Еўропы" ў рамках міжнароднага праекта "Тэрыторыя Перамогі", які аб'ядноўвае 250 музеяў і ваенна-гістарычных цэнтраў Расіі і іншых замежных краін.
- Анлайн-выстава "Трагедыя народаў".

УНП 100235472

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, д. 2.
Тэл.: 8 0212 669077 (каса)

- Навагодні спектакль на 1 дзень "Зімова казка" і танцавальна-забавульная праграма "Распакоўка цуду" (3+). 25 снежня аб 11.00, а 14.00, 17.30.

УНП 300001869

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: **8 017 3970163, +375 25 6677819.**

З пытаннямі размяшчэння рэкламы звяртацца па тэлефоне 8 017 2860797 або на электронную пошту reklama@kultura-info.by.

КУЛЬТУРА

ШТОТДЫНЭВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)

Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне №637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавечная ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Пераможца 2006 г. Прамы 2010 г. Француска 2022 г.

Дырэктар — ДУЛБІВІЧ Віктар Іванавіч.

Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна.

Намеснік галоўнага рэдактара — ШЧУРОК Жанна Гендзьеўна.

Адказны сакратар — Галіна МАЛІНУСКАЯ.

Рэдактар аддзела — Яўген РАПІН.

Аглядальнікі рэдакцыі: Надзея БУНЦЭВІЧ, Антон РУДАК, Ілья СВІРЫН, Юры ЧАРНЯКЕВІЧ, Даніл ШЭЙКА, Эмілер ЮРКЕВІЧ, Настася ЮРКЕВІЧ.

Літаратурны рэдактар — Машей ЗАЙЦАУ.

Мастацкі рэдактар — Марына ПЯРКОВСКАЯ.

Прыёмная: 8 017 3345741.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Чвэрціты паверх.

Бухгалтэрыя: 8 017 3345735.

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чвэрціты паверх.

Тэлефоны: 8 017 2860797, 8 017 3345723.

Тэлефон-факс: 8 017 3345741.

Рэкламны аддзел: тэл.: 8 017 2860797.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, паштарную звестку (нумар, дзень выдання, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Аўтарскія рукапісы не рэзюмуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.

Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

*Матэрыял на правах рэкламы. © "Культура", 2022.

Наклад 2950.

Індэкс 63875, 638752.

Рознічны кошт — па дамоўленасці.

Падпісана ў друк 16.12.2022 ў 18:00. Замова №2932.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавечтва "Беларускі Дом друку".

220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1.

ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004.

Сайт: www.kultura-info.by
e-mail: kim@kultura-info.by

